

Kazimierz Kloskowski

XIX Międzynarodowy Kongres Historii Nauki, Saragossa (Hiszpania) 22-29 sierpień 1993 r

Studia Philosophiae Christianae 30/1, 179-180

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAZIMIERZ KŁOSKOWSKI

XIX MIĘDZYNARODOWY KONGRES HISTORII NAUKI SARAGOSSA (HISZPANIA) 22-29 SIERPIEŃ 1993 R.

Uroczyste otwarcie Kongresu miało miejsce w *Teatro Principal*. Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Mariano Hormigon przywitał wszystkich uczestników oraz przedstawił prezydium Kongresu. W inauguracyjnym wykładzie Jean Dhombres zadał prowokacyjne pytanie: czy można mówić o jedności nauki baroku?

Na program naukowy Kongresu składały się tzw. plenarne wykłady oraz odczyty w ramach Sekcji Naukowych i Sympozjów. Sekcji było 63 zaś Sympozjów 58. Odczyty w ich ramach odbywały się każdego dnia w godzinach 9 00 do 14 00. Po południu natomiast uczestnicy Kongresu mogli wysłuchać wykładów plenarnych, m.in. Aleksandra Prokhorova noblisty z dziedziny fizyki (*Rozwój laserów*), Lubosa Novy'go z Czeskiej Akademii Nauk (*Problematyka metodologiczna historiografii nauki*), Vincenzo Cappelletti'ego z Instytutu Encyklopedii Włoskiej (*Historia nauki jako program intelektualny*), Johna D. Northa z Uniwersytetu w Groningen (*Nauka, historia, nacjonalizm*), Jacquesa Pigeauda z Instytutu Francuskiego (*Historia medycyny*).

Spśród wszystkich wykładów plenarnych najbardziej zainteresował mnie odczyt J. P. Hogendijka z Holandii pt. *Al Mu'taman ibn Hud – król Saragossy i wspańiały matematyk*. Al-Mu'taman żył w XI w. Jego dzieło matematyczne *Istikmal (Dokonańia)* miało zastąpić Elementy Euklidesa oraz bardziej zaawansowane prace Archimedesza, Apolloniusza i innych. Al-Mu'taman był jedynym średniowiecznym matematykiem islamskim, który podjął się takiego zadania. Miał on rozległą znajomość arabskich tłumaczeń starożytnych greckich źródeł oraz prac takich autorów muzułmańskich jak: Thabit ibn Qurra, Ibrahim ibn Sinan oraz Ibn al-Haytham. Praca Al-Mu'tamana nie była tylko kompilacją znanych już wcześniej wyników matematycznych. *Istikmal* zawierał również szereg rozwiązań nowych zagadnień, w szczególności twierdzenie o odcinkach w trójkącie znane jako twierdzenie G. Cevy. Al-Mu'taman był prawdopodobnie najlepszym matematykiem w średniowiecznej islamskiej Andaluzji.

Po wszystkich odczytach podejmowano dyskusję. Najciekawsze, że były one prowadzone często równolegle w trzech językach: hiszpańskim, francuskim i angielskim, nadając kolorytu wypowiedziom.

Wszystkie odczyty w ramach Sekcji Naukowych i Sympozjów prezentowane były w budynkach uniwersyteckich. Natomiast niektóre wieczorne wykłady plenarne wygłoszono m.in. w przepięknym muzułmańskim pałacu *de la Aljaferia*.

Z racji własnych zainteresowań uczestniczyłem w pracach Sympozjum nr 28 (*Biologia razem z chemicznymi i fizykalnymi badaniami od XVIII do XX w.*) oraz Sekcji Naukowej B1-B6 (*Biologia*). W trzecim dniu obrad (26.08) wspomnianej Sekcji przedstawiłem własne refleksje na temat *Autodeterminism as a new approach to the process of biological evolution*.

U podstaw tak przyrodniczych jak i filozoficznych badań ewolucji leży właściwe określenie i umiejscowienie działania różnych determinantów decydujących o przebiegu tego procesu. Aby to uczynić poprawnie pod względem metodologicznym, należy dociekania przeprowadzić w określonej perspektywie badawczej. Ponieważ dotychczasowa, podjęta na bazie sporu determinizmu z indeterminizmem, próba interpretacji istoty procesów ewolucyjnych nie przyniosła zadowalających rozwiązań, należy zmienić perspektywę badawczą. Zaproponowałem odwołanie się do autodeterminizmu. Przez autodeterminizm rozumiem się 1) poglądy, według którego ewolucja jest uporządkowana jednoznacznie i probabilistycznie, 2) zasadę metodologiczną, która narzuca niezbędność uwzględniania przypadku w procesie ewolucji oraz koniunkcyjnego traktowania prawidłowości ewolucji zinterpretowanych jako konieczność i przypadek.

Chciałbym jeszcze zasygnalizować to, że Kongres zgromadził 1300 uczestników z kilkudziesięciu krajów świata. Polaków było 12 reprezentujących Polską Akademię Nauk, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warszawski, Politechnikę Warszawską, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Gdański, Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Kielcach, Akademię Teologii Katolickiej reprezentował piszący to sprawozdanie.

STANISŁAW A. POREBSKI

MIĘDZYNARODOWY KONGRES FILOZOFICZNY W KRAKOWIE

W dniach 14-16 czerwca 1993 roku miał miejsce w Krakowie Kongres Filozoficzny, którego myślą przewodnią było: *Spółczesność a Kościół Europy centralnej w późnym średniowieczu*.

Organizatorami Kongresu były następujące instytucje: SIEPM (*Société Internationale pour l'Etude de la Philosophie Médiévale*), Uniwersytet Jagielloński oraz Polska Akademia Nauk.

Skład Komitetu Honorowego stanowili: kard. Franciszek Macharski, rektor UJ – prof. Andrzej Pelczar, dziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego – prof. Władysław Stróżewski, rektor Papieskiej Akademii Teologicznej – prof. Adam Kubis, sekretarz generalny Polskiej Akademii Nauk – prof. Józef Skąpski oraz prof. Stefan Świeżawski – emerytowany profesor KUL i ATK.

Stroną organizacyjną Kongresu zajęli się profesorowie: J. Kielbasa, A. Ryś, W. Stróżewski, J. Widomski i Z. Włodkówna.

Zarówno wykłady, jak i dyskusje odbywały się w położonych na wzgórzu nad Wisłą, oddalonych piętnaście kilometrów od Krakowa, Przegorzanach, w centrum uniwersyteckim zbudowanym po wojnie dla tego typu spotkań.

Przybyłych gości i uczestników Kongresu powitał Dziekan Wydziału Filozoficzno-historycznego UJ, Prof. Władysław Stróżewski. Zaś otwarcia zgromadzenie dokonał A. Zimmermann, prezydent SIEPM, profesor z Kolonii. Wykład inauguracyjny w języku francuskim był dziełem Stefana Świeżawskiego i odczytała go Małżonka Profesora, jako że słaby wzrok utrudniał osiemdziesięciosześcioletniemu uczonemu osobistą prezentację treści wykładu na temat: *Konsekwencje moralne i polityczne koncyliaryzmu*.

Główną ideą wykładu było ukazanie sytuacji, w jakiej znalazł się Kościół w drugiej połowie XIV wieku i w pierwszej XV. To, co się wówczas działo zarówno w dziejach teologii, jak i filozofii miało decydujący wpływ na oblicze duchowe nowożytnej Europy. Oddziaływanie tych XIV- i XV- wiecznych faktów sięga niewątpliwie rdzenia wielu przemian, które obserwujemy współcześnie. Wielką tragedią, będącą końcowym etapem wielorakich perypetii, przez które przechodził Kościół drugiej połowy XIV i pierwszej XV wieku – podkreślił Profesor – było rozejście się soboru bazylejskiego z Eugeniuszem IV; oznaczało to faktyczną klęskę dzieła reformy, podejmowanego przez cały Kościół, ze stolicą Apostolską jako głównym jej promotorem. Na taką reformę *in capite et in membris* – ale dokonywaną już w innym klimacie duchowym – musiał czekać Kościół katolicki przeszło sto lat. Tridentinum było jednak bardziej radykalnym odcięciem się do dążeń koncyliarystycznych, niż włączeniem ich i dostosowaniem do najgłębszych potrzeb ludu Bożego. To ponad wiek trwające oczekiwanie kosztowało Kościół zbyt wiele. Straty były olbrzymie a obrona linia absolutyzmu monarchicznego, rządów twardej ręki i uniformizmu ideologicznego okazała się drogą sprzeniewierzenia się najwyższemu powołaniu ewangelicznemu Kościoła. Niestety, świadomość tego stanu rzeczy dojrzewała powoli – stwierdził zacytowany Profesor.